

М. М. Жибак,
д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства,
ВП НУБіП України "Бережанський агротехнічний інститут"
Г. М. Христенко,
к. е. н., доцент кафедри економіки підприємства,
ВП НУБіП України "Бережанський агротехнічний інститут"

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

M. Zhybak,
Doctor of economics, professor, Head of the Department of Economics of Enterprise, Separated Subdivision
of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine "Berezhany Agrotechnical Institute"
H. Khrystenko,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Separated Subdivision of National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine "Berezhany Agrotechnical Institute"

DEVELOPMENT OF THE INNOVATION-INVESTMENT POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Проблеми розвитку соціально-економічної системи України свідчать про те, що існує об'єктивна необхідність найбільш повної реалізації інноваційного потенціалу України, підвищення інноваційно-інвестиційної активності суб'єктів господарювання. В статті окреслено стан і проблеми інноваційної діяльності аграрних підприємств. Визначено основні складові, котрі необхідні для активізації інноваційних процесів в аграрній сфері, розкрито значні резерви галузі, визначено напрями застосування інноваційних технологій. Це дасть можливість у найкоротші строки досягти поставлених задач. Поліпшення інвестиційного клімату є пріоритетним завданням, здійснити яке може, лише грамотне управління процесом підвищення інвестиційної привабливості всіх сегментів інвестиційного ринку. Проаналізовано поле кількісних і якісних факторів, які впливають на формування інвестиційної привабливості підприємства. Формування інвестиційної привабливості, вироблення чіткої стратегії інвестування, визначення її пріоритетних напрямів, мобілізація всіх джерел інвестицій є найважливішою умовою інноваційного розвитку аграрних підприємств за сьгоднішніх непростих умов.

The problems of social and economic system in Ukraine indicate that there exists an objective need for the fullest realization of innovative potential of Ukraine and increase of innovation and investment activity of entities. Given article outlines the status and problems of innovational activities towards agricultural enterprises. The main components that are necessary for activation of innovative processes in agriculture were determined, as well as significant resources industry directions of the use of innovative technologies were revealed. This will allow to achieve established objectives in the shortest time span. Improving the investment climate is a priority, which can be ensured only by competent management of increase the investment attractiveness of investment market segments. The issue of quantitative and qualitative factors that influence the formation of investment attractiveness was analyzed. In the current difficult conditions, formation of investment attractiveness, making a clear investment strategy, defining its priorities, mobilizing all sources of investment is an essential factor of of agricultural enterprises innovation.

Ключові слова: інноваційна діяльність, аграрні підприємства, сталий розвиток, інноваційні процеси, інвестиційна привабливість, методи оцінки.

Key words: innovation, agricultural enterprise, sustainable development, innovation processes, investment attraction, evaluation methods.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні немає сумніву, що інноваційні процеси відіграють визначальну роль у формуванні концепцій розвитку окремих держав, є невід'ємною умовою за-

безпечення розвитку економік. Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає міць країни та перспективи її розвитку на світовому ринку. Неспроможність країни здійснювати

структурну перебудову національної економіки відповідно до вимог нової технологічної парадигми чи зволікання з проведенням таких структурних змін не просто гальмує її розвиток, а й призводить до економічної кризи, до збільшення розриву в розвитку по відношенню до тих країн, які такі зміни проводять [1]. Проблеми розвитку соціально-економічної системи України свідчать про те, що існує об'єктивна необхідність найбільш повної реалізації інноваційного потенціалу України, підвищення інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів господарювання України, що дозволить ліквідувати кризові явища в економіці, сприятиме динамічному соціально-економічному розвитку країни та забезпеченню відчутного покращення результатів у найближчій перспективі. Зростаюча роль інноваційної діяльності за сучасних умов повинна стати фундаментом стабільного й ефективного економічного зростання як окремо взятої галузі, так і країни загалом. Україна, здійснюючи глибокі ринкові трансформації, повинна цілеспрямовано забезпечувати перехід від екстенсивного до прогресивної інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки. Сьогодні особливої актуальності набуває перехід агропромислового виробництва на інноваційну модель розвитку. Підвищення ефективності інноваційної діяльності аграрних підприємств має особливе національне значення. Водночас агропромислове виробництво в Україні за продуктивністю й ефективністю здебільшого відстає від усіх країн-членів Європейського Союзу [2]. Тому тільки на основі інноваційного розвитку можна радикально підвищити ефективність сільського господарства, конкурентоспроможність продовольчої продукції. Науково-технічний прогрес, основою якого є інноваційна діяльність, перетворюється на вирішальний фактор соціально-економічного розвитку України і відіграє провідну роль у вирішенні економічних, екологічних, соціальних та культурних завдань. Недооцінювання його загрожує швидкою втратою позицій на світовому ринку, спадом виробництва, банкрутством підприємств та переходом виробничих проблем в соціально-економічні й політичні. Проте майже в усіх регіонах і галузях нашої країни відстежується тенденція поступового зниження інноваційної активності. Постійний інноваційний розвиток підприємства є гарантом збільшення конкурентних переваг даного підприємства у ринкових умовах, а тому побудова ефективного механізму стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві залишається актуальною проблемою української економіки. В даний час в якості узагальнюючого показника доцільності вкладення інвестиційних коштів в діяльність будь-якого підприємства прийнято розглядати показник інвестиційної привабливості. Формування інвестиційної привабливості, вироблення чіткої стратегії інвестування, визначення її пріоритетних напрямів, мобілізація всіх джерел інвестицій є найважливішою умовою сталого та якісного розвитку підприємств у сьогоденних непростих умовах.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значний внесок у дослідження різних аспектів інноваційних процесів в аграрному секторі України зробили вітчизняні вчені: С.І. Бандур, В.М., А.П. Гайдуцький,

В.М. Геєць, М.В. Зубець, О.Ю. Єрмаков, В.П., М.М. Ільчук, С.М. Кваша, М.Х. Корецький, М.Й. Малік, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, М.А. Садиков, І.Н. Топіха, А.М. Третяк, О.М. Шпичак, В.В. Юрчишин та інші. Автори аналізують особливості інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України, окреслюють напрями активізації інноваційно-інвестиційних процесів. Однак, незважаючи на цінність проведених досліджень, окремі важливі питання пов'язані з інноваційним розвитком та підвищенням ефективності функціонування аграрних підприємств, висвітлено недостатньо. Зокрема потребують системного обґрунтування теоретико-прикладні аспекти становлення та розвитку інноваційної діяльності підприємств аграрної галузі. Деякі науковці при визначенні інвестиційної привабливості підприємства враховують лише показники фінансового становища підприємства [4]. Найпростіший фінансовий аналіз вже не відповідає вимогам інвесторів, що приймають рішення. В той же час слід відзначити, що оцінка розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу в аграрній сфері повинна носити комплексний характер. Актуальність і практична значущість зазначених проблем зумовили необхідність проведення даного дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є аналіз стану інноваційного розвитку та виявлення особливостей функціонування аграрного бізнесу в сучасних умовах, визначення головних факторів, які впливають на інноваційну спрямованість розвитку аграрних підприємств, надання рекомендацій стосовно формування відповідних стратегій розвитку агросфери з метою підвищення її інноваційно-інвестиційного потенціалу, визначення можливого поля факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства та узагальнюючого методичного підходу при визначенні його інвестиційної привабливості.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На міжнародному рівні відбувається прискорене освоєння країнами з інноваційною економікою нових ринкових ніш в інших, менш розвинених країнах у світовому технологічному просторі. Це загострює проблему конкурентоспроможності національних економік, призводить до необхідності пошуку шляхів розвитку технологічної взаємодії країн з різним рівнем інноваційної активності. Адже інновації сьогодні — це база для нарощення економічного потенціалу будь-якої країни і основа для формування конкурентоспроможності національної економіки. А тому відсутність реально діючих механізмів управління інноваційним розвитком, як правило, не може перетворити науково-технологічну сферу в рушійну силу розвитку національної економіки через недостатність інвестицій, які необхідні для підтримки висококапіталізованого виробництва та відсутність зваженої інвестиційної політики, спрямованої на активне стимулювання розвитку національного виробництва, що призводить до ще більших негативних наслідків. Інвестування повинно мати інноваційний характер, спрямований на переважне використання ресурсозберігаючих технологій

та освоєння виробництв сучасних технологічних укладів. У той же час зазначимо, що реалізація інноваційної політики у несприятливому інвестиційному кліматі практично неможлива.

Інноваційна діяльність підприємств України в період реформування економіки зазнала негативних змін, які обумовлені впливом зовнішніх та внутрішніх факторів [3]. До числа зовнішніх факторів слід віднести:

- економічні (системна криза в державі, інфляція, великі норми оподаткування, розрив економічних зв'язків, відсутність державного фінансування);

- політичні (військові дії, нестабільність, несвоєчасність прийняття відповідних нормативних актів);

- юридичні (недосконалість законодавчої бази, відсутність необхідних й дійових правових і нормативних актів стосовно регулювання інноваційної діяльності);

- науково-технічні (недосконалість науково-технічної політики держави, недостатність досвіду з питань купівлі-продажу ліцензій, несприятливий інноваційно-інвестиційний клімат, відсутність ефективної системи заохочення вітчизняного науковця та винахідника);

- соціальні (низький рівень життя, тенденція до зниження чисельності населення, вплив кадрів, старіння нації, зниження рівня кваліфікації через еміграцію фахівців до інших країн та перехід до більш перспективних сфер, що надають можливість безпеки життя та вищого заробітку).

До внутрішніх факторів, які вплинули на інноваційну діяльність, слід віднести:

- скорочення показників зняття з виробництва застарілих видів техніки та введення в дію механізованих та автоматизованих ліній;

- недостатній обсяг проведених маркетингових досліджень;

- відсутність належного заохочення винахідника і раціоналізатора;

- низький рівень інноваційної культури тощо.

Прийнявши до уваги перераховані фактори, які впливають на інноваційну спрямованість розвитку підприємства, потрібно дати визначення інноваційно-спрямованого розвитку підприємства та власне інновацій. Отже, інноваційно-спрямований розвиток аграрного підприємства — це такий розвиток підприємства, який досягається шляхом тісної взаємодії соціальної політики, науки і виробництва й спрямований на задоволення соціальних потреб населення, забезпечення якісних перетворень, впровадження нової техніки, прогресивних технологій, підвищення інтелектуального потенціалу, використання нових організаційних форм і методів управління, підвищення рівня і глибини використання інноваційних ресурсів підприємства по випуску і переробці сільськогосподарських продуктів. Інновація — це кінцевий результат впровадження в практичну діяльність продуктів розумової праці — ідей, винаходів, що призводять до створення кращих за властивостями нових видів продукції, технологій, організаційних форм і, в кінцевому результаті, до одержання певного економічного, науково-технічного, соціального, екологічного, ресурсного або інших видів ефектів [6].

Спрямування економічного розвитку сільськогосподарської галузі на інноваційну модель вимагає впровадження заходів з використання новітніх досягнень науки та техніки. Адже сучасний вітчизняний ринок інновацій передбачає створення реальних умов для переходу економіки на інноваційно-інвестиційну модель розвитку та впровадження механізму диференційованого пільгового оподаткування підприємств залежно від рівня їх інноваційної активності, стимулювання науково-дослідних і дослідно-конструкторських установ та організацій до введення в господарський обіг нематеріальних активів, утворення галузевих інноваційних фондів. Сьогодні слід констатувати, що інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить зараз 12—14%, що менше в 3—4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень. Таке становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дійової державної системи стимулювання інноваційної діяльності, зачатки якої були поступово скасовані щорічними в останні 5 років поправками до відповідних бюджетних та інших законів. Реформи в сільському господарстві проводилися передусім задля ліквідації існуючих крупних колективних і державних господарств та розпаювання землі. Проте ефективного фермерства замість цих господарств створити не вдалося, однак за час реформ село втратило понад 2/3 парку тракторів, зернозбиральних комбайнів і вантажних автомобілів. Виробництво продукції сільського господарства на певний період часу лягло на плечі господарств населення, яке змушене за відсутності технічних засобів і коштів на їх закупівлю перейти на примітивне ведення господарства. Так, у досліджуваному регіоні в Тернопільській області частка господарств населення у виробництві сільськогосподарської продукції за 2013 рік склала 53,0%, а продукції тваринництва зокрема — 76,6%. У цьому ж регіоні в порівнянні з 2005 роком парк тракторів зменшився на — 52,2%, зернозбиральних комбайнів — 42,5%, енергетичні потужності сільськогосподарських підприємств зменшились на 39,5% [5]. Слід відзначити що дана статистика зберігає аналогічну тенденцію і на рівні держави. Запорукою успішного розвитку підприємств є втілення інновацій в промислові технології, техніку, оскільки незадовільним залишається стан матеріально-технічного та інформаційного забезпечення. Аграрний сектор економіки, на відміну від інших сфер, має свої особливості щодо генезису та впровадження інноваційних продуктів. Насамперед йдеться про те, що інноваційна діяльність не є одиничним актом упровадження якої-небудь новації. Це — цілеспрямована система заходів із розробки, впровадження, освоєння, виробництва, поширення і комерціалізації новацій. Головною причиною низької інноваційної активності підприємств слід визнати відсутність довгострокових мотивацій організації високопродуктивної іннова-

ційної діяльності. Інноваційна діяльність є малоприбутковою (низькорентабельною) та більш ризикованою порівняно з іншими видами діяльності. Завданням держави є створення ефективної і адекватної вимогам сьогодення системи підтримки інноваторів, яка б давала змогу здійснювати високопродуктивну інноваційну діяльність підприємств різного профілю. Постійний інноваційний розвиток підприємства є гарантом збільшення конкурентних переваг даного підприємства у ринкових умовах. Трудовий колектив підприємства є ключовим елементом у реалізації та постійному вдосконаленню інноваційного розвитку підприємства. Тому побудова ефективного механізму стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві залишається актуальною проблемою української економіки.

Процеси фінансування значно впливають на інноваційний потенціал підприємства, а тому розвиток аграрного виробництва на інноваційній основі неможливий без достатнього інвестиційного забезпечення. Інвестиції є джерелом як простого, так і розширеного відтворення виробничого капіталу і спрямовуються на відтворення нових підприємств і потужностей, їх розширення, модернізацію, реконструкцію, технічне переозброєння, капітальний ремонт основних засобів, а також на приріст оборотних активів підприємств. А тому негативний вплив має непривабливість вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів через невміння держави фінансово грамотно спрямувати грошові потоки та інші економічні та політико-правові проблеми. В даний час в якості узагальнюючого показника доцільності вкладення інвестиційних коштів в діяльність будь-якого підприємства прийнято розглядати показник інвестиційної привабливості. Формування інвестиційної привабливості, вироблення чіткої стратегії інвестування, визначення її пріоритетних напрямів, мобілізація всіх джерел інвестицій є найважливішою умовою сталого та якісного розвитку підприємства, зокрема його інноваційного потенціалу. Тому при оцінці інвестиційної привабливості підприємства слід розглядати та аналізувати такі параметри (показники) як: привабливість продукції підприємства, кадрова, інноваційна, фінансова, територіальна, соціальна привабливість [4]. Основним джерелом фінансування витрат на інновації є власні кошти підприємств. Водночас у розвинених країнах визначальну роль у фінансуванні інноваційних процесів відіграє держава та розгалужена і досить динамічна мережа приватних інвестиційних і венчурних фондів. Через відсутність чіткої системи правил і гарантій приватний капітал, як вже відзначалось, ще не рухається в бік інноваційної сфери.

Особлива роль у посиленні інноваційної активності в аграрній сфері та вирішенні вищезокреслених проблем належить державі, яка при виробленні економічної, науково-технічної і соціальної політики визначає пріоритети базисних інновацій на всіх рівнях, формує ринковий механізм її реалізації. Головними принципами управління сучасною інноваційною політикою є: поєднання інвестиційних джерел з інноваційними рішеннями; безперервне про-

гнозування інноваційної ситуації; системне впровадження новітніх технологій у взаємопов'язаних сферах підприємницької діяльності; злиття фінансового та науково-технічного аналізу результативності нововведень. Інноваційна політика містить у собі важливі стратегічні і тактичні аспекти. Перший полягає в можливості розробки і реалізації довгострокових інноваційних проектів і програм, що забезпечують максимально ефективно досягнення глобальних цілей аграрних підприємств. Заходи тактичного характеру покликані сприяти підвищенню якості продукції й ефективності виробництва, а також зміцненню інноваційного потенціалу підприємств, який безумовно є стратегічним критерієм результативності і ефективності їх функціонування. Покращення інноваційного потенціалу аграрних підприємств можливе лише завдяки взаємопов'язаній дії факторів:

- інвестиційній підтримці інноваційної діяльності;
- розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва;
- створенню інфраструктури інноваційної діяльності;
- покращенню системи нормативно-законодавчих актів, що регулюють інноваційні процеси.

Сьогодні метою інноваційної політики є впровадження інновацій у діяльність аграрних підприємств для забезпечення задоволення потреб замовників і оптимального завантаження виробництва. Інноваційна політика повинна регламентувати складну систему науково-технічної, маркетингової, управлінської, виробничої й економічної діяльності. Слід зазначити, що розробка інноваційної політики підприємств повинна базуватись на використанні таких основних принципів, як: комплексність; цілеспрямованість; ринковість; суттєва перевага стратегічних параметрів; наявність теоретичної бази; плановірність. Комплексність при плануванні інноваційного потенціалу передбачає систему координації економічних планів підприємств. Сучасне аграрне підприємство являє собою інтегровану систему і при розробці інновацій потребує врахування всіх внутрішніх її елементів. Щоб уникнути виникнення диспропорції у розвитку підприємства, необхідний комплексний підхід до розробки інновацій і визначення заходів щодо збалансування виникаючих відносин між підрозділами. З огляду на це, при формуванні інноваційного потенціалу керівництво підприємства повинно розглядати проблему конкретних інновацій не як питання окремого підрозділу, а як процес, що тією чи іншою мірою торкається всіх служб аграрних підприємств. Комплексність при роботі з інноваціями дає можливість реалізувати ефективну інноваційну політику.

На підприємстві необхідно чітко визначити мету інновацій, оскільки у залежності від неї визначаються методи її досягнення, що дає можливість контролювати будь-який процес, у тому числі й інноваційний, відповідно до поставлених цілей. Відсутність цілі веде до хаотичного процесу розробки і впровадження інновацій, перешкоджаючи виконанню комплексності при роботі з інноваціями. Але одночасно не слід порушувати раніше утворених пропорцій між існую-

чими елементами інноваційної політики і ресурсним потенціалом підприємств. Постановка цілей безперечно повинна ґрунтуватися на завданнях підприємств і результатах проведених маркетингових досліджень ринку.

Найважливішим визначальним принципом є принцип ринковості, потреби в інноваціях. Наявність інноваційного потенціалу сьогодні потребує від аграрних підприємств ретельного дослідження ринку. Розробка і впровадження інновацій є виправданою за умов, якщо вони надають товару у даний момент або в перспективі те, що забезпечить йому значні конкурентні переваги на ринку. Принцип переваги стратегічних параметрів інновацій являє собою необхідність прогнозування ситуації, що складається на ринку, і планування майбутнього розвитку аграрних підприємств у довгостроковому періоді. Теоретична база пов'язана існуючим зв'язком інноваційної політики аграрних підприємств з науково-технічним прогресом. У зв'язку з цим керівництво підприємства повинно формувати для відповідних підрозділів інформаційне забезпечення щодо новинок НТП. Принцип планованості передбачає безперервність інноваційних процесів, що забезпечує наступність планів усіх видів і рівнів. Процес формування інноваційно-інвестиційного потенціалу аграрних підприємств являє собою циклічний процес з набором певних стадій і процедур, що має прямі і зворотні зв'язки, також сприятиме узгодженню загальноєвропейських та національних стандартів ведення сільського господарства.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Враховуючи вищеприведене слід офіційно визнати інноваційність як вимогу до інвестиційних пріоритетів господарських систем. Під інвестиційно-інноваційним потенціалом слід розуміти довгострокову та розраховану на перспективу програму з розробки та впровадження інновацій, які в результаті будь-яких інвестиційних процесів дадуть позитивні економічні, соціальні, екологічні та інші види ефектів, бо для аграрних підприємств у найближчій та довготерміновій перспективі врахування інноваційного чинника повинно бути однією з вирішальних умов подальшого розвитку суб'єктів господарювання в аграрній сфері. Тільки інноваційний підхід дасть змогу підвищити ефективність інноваційної господарської діяльності підприємств аграрної сфери, а отже, слугуватиме в досягненні стратегічних цілей аграрних підприємств. Застосування новітніх досягнень науки й техніки, прогресивних технологій та високотехнологічних напрацювань, випуск нових і екологічнобезпечних видів продуктів харчування, що користуються підвищеним попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках, дадуть змогу досягти високої ефективності та конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва. Надзвичайно важливою передумовою ефективного господарювання під час запровадження інноваційної моделі розвитку економіки є інвестиційна політика, та стимулювання інноваційної діяльності. Досягнення конкурентоспроможності України в системі глобаль-

ного світового господарства потребує значного посилення інноваційного спрямування виробників агропромислового комплексу. Сукупність змін, які з'являться у результаті реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу сприятимуть забезпеченню розвитку соціально-економічної системи України, створять основу, яка здатна забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної економіки в сучасних умовах розвитку глобальної економіки.

Література:

1. Будкін В. Інноваційна модель розвитку національних економік / В. Будкін // Економіка України. — 2010. — № 6 — С. 67—78.
2. Воропаев В.И. Управление программами и проектами: модульная программа для менеджеров "Управление развитием организации" / В.И. Воропаев, Ю.В. Якутин, М.Л. Разу и др. — М.: ИНФРА, — 1999. — 320 с.
3. Волков О.І. Економіка й організація інноваційної діяльності: підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; Під. ред. проф. М.П. Денисенка. — К.: ВД "Професіонал", 2004. — 960 с.
4. Гайдуцький А.П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки / А.П. Гайдуцький // Економіка і прогнозування. — 2004. — № 3. — С. 11.
5. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Тернопільській області. Сільське господарство Тернопільської області за 2013 рік / За редакцією В.Г. Кирича. — Тернопіль, 2014. — 216 с.
6. Закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 13. — С. 93.

References:

1. Budkin, V. (2010), "Innovaciynna model rozvytku nacionalnykh ekonomik", Ekonomika Ukrayiny, vol. 6, pp. 67—68.
2. Voropaev, V. I. Yakutin, Yu. V and Razu, M. L. (1999), Upravleniye programmami i proyektami: modul'naya programma dlya menedzherov "Upravleniye razvitiyem organizatsii" [The administration of programs and projects: modular program for managers "Managing of the organization development"], INFRA, Moscow, Russia.
3. Volkov, O.I. Denysenko, M.P and Hrechkan, A.P. (2004), Ekonomika i organizacia innovaciynoyi diyalnosti [Economics and organization of the innovational activity], VD "Profesional", Kyiv, Ukraine.
4. Haydutskiy, A.P. (2004) "The evaluation of investment attractiveness of the economy", Ekonomika i prohozuvannia, vol. 3, p. 11.
5. Kyrych, V.H. (2014), Silske hospodarstvo Ternopil'skoyi oblasti za 2013 rik [Agriculture of Ternopil region 2013], State statistics service of Ukraine, Head department of statistics in Ternopil region, Ternopil, Ukraine.
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On priority of innovation activity in Ukraine", Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, vol. 13, p. 93. *Стаття надійшла до редакції 19.03.2015 р.*